

World Health
Organization
Thailand

การสุขาภิบาล และสุขอนามัย*

การสุขาภิบาล หมายถึง การเข้าถึง และการใช้บริการระบบบำบัด เพื่อกำจัดสิ่ง
ปนเปื้อนของมนุษย์อย่างปลอดภัย ไม่เหน็ดจากการป้องกันโรคโดยหลีกเลี่ยงการ
สัมผัสกับเชื้อก่อโรคหรือพยาธิในสิ่งปนเปื้อน แต่การสุขาภิบาลยังมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสุขภาวะที่ดีด้วย ขอบเขตการบริการด้าน
สุขาภิบาล ครอบคลุมตั้งแต่การจัดให้มีส่วนและการสูบส้วม รวมทั้งการขนส่ง
การบำบัด จนถึงการกำจัดสิ่งปนเปื้อน หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งปนเปื้อน ทั้งนี้
การล้างมือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล จะช่วยขจัดเชื้อโรค
บนมือและป้องกันการแพร่กระจายของโรคได้

ตะกอนอุจจาระถูกนำไปโรง
บำบัดที่เมืองดาการ์ เซเนกัล

ปัจจัยเสี่ยงหลักทางสุขภาพ

ประชากรนับพันล้านคนไม่สามารถเข้าถึงการสุขาภิบาลที่ปลอดภัย

2/5

ในปี 2558 ประชากร 2 ใน 5 คนใช้บริการด้านสุขาภิบาลที่ปลอดภัย ส่วนอีก 3 คนใช้บริการด้านสุขาภิบาลขั้นพื้นฐาน (29%) ขับถ่ายในที่โล่ง (12%) บริการด้านสุขาภิบาลที่ยังไม่มีการปรับปรุง (12%) หรือการสุขาภิบาลที่มีข้อจำกัด (8%)

4.5 พันล้าน

ประชากรเกือบ 4.5 พันล้านคนยังคงไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขาภิบาล ที่มีจัดการสิ่งปฏิกูลอย่างปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำใช้ พืชผักสด และชายหาด

2.3 พันล้าน

ประชากร 2.3 พันล้านคน (หรือร้อยละ 32 ของประชากรโลก) ยังคงขาดการจัดการสุขาภิบาลขั้นพื้นฐาน (เช่น ห้องส้วมสำหรับใช้ในครัวเรือน)

892 ล้าน

ประชากร 892 ล้านคนยังคงขับถ่ายในที่โล่ง

ความไม่พร้อมด้านการสุขาภิบาลและสุขอนามัยเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของผู้คนหลายพันคน

432 แสน

ประชากรราว 432,000 คนที่เสียชีวิตด้วยโรคอุจจาระร่วง มีสาเหตุจากขาดการสุขาภิบาลที่ดี ซึ่งในจำนวนนี้ 153,000 คนเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

165 แสน

ประชากรราว 165,000 คนที่เสียชีวิตจากโรคอุจจาระร่วง มีสาเหตุจากขาดสุขอนามัยที่ดี

26%

เพียงร้อยละ 26 ของประชากรโลกล้างมือด้วยสบู่หลังสัมผัสกับสิ่งปฏิกูล

หญิงซักผ้าในแม่น้ำคงคา
เมืองวารานสี อินเดีย

มาตรการหลักเพื่อการจัดการ

แนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการสุขาภิบาลและสุขอนามัยมีดังต่อไปนี้

1.

ขับถ่าย ในที่โล่ง

ยุติการขับถ่ายในที่โล่ง
โดยสร้างอุบสค์และ
อุปทานความต้องการ
และสนับสนุนให้มี
ห้องส้วมที่ปลอดภัย

2.

ห้องส้วมและอ่าง ล้างมือที่ปลอดภัย

เอื้ออำนวยให้ทุกชุมชนสามารถเข้า
ถึงห้องส้วมที่ปลอดภัยที่กักเก็บ
สิ่งปฏิกูลและมีอ่างล้างมือที่บ้าน
โรงเรียน สถานพยาบาล
และที่ทำงาน

3.

การจัดการสิ่งปฏิกูลอย่าง ปลอดภัย

มุ่งสร้างระบบการจัดการสิ่งปฏิกูลที่ปลอดภัยและ
เป็นสากลและครอบคลุมทั้งวงจรการจัดการด้าน
สุขาภิบาล โดยใช้เครื่องมือการประเมินความเสี่ยง
และการจัดการความเสี่ยง ใช้เทคโนโลยีเพื่อการ
ป้องกันสุขภาพ ตลอดจนการดำเนินงานและการ
บำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ

4.

สุขอนามัยและ การล้างมือ

เพิ่มพฤติกรรมด้าน
สุขอนามัยและการ
ล้างมือ ด้วยมาตรการ
ส่งเสริมด้านสุขอนามัย

5.

เกษตรกรรม

ใช้แนวปฏิบัติที่ปลอดภัยเมื่อใช้
น้ำเสียและสิ่งปฏิกูลในการเพาะปลูก
และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

6.

การดื่มน้ำที่ปลอดภัย

จัดการดื่มน้ำที่ปลอดภัยด้วยการสุขาภิบาล
และสุขอนามัย ในการป้องกันการติดเชื้อ
และผ่านการจัดการน้ำเสียที่พัฒนาให้ดีขึ้น

7.

บทบาทหน้าที่ของภาคสาธารณสุข

สร้างความเข้มแข็งบทบาทของภาคสาธารณสุขใน
การประสานงาน กำหนดเป้าหมาย และบรรจุ
การสุขาภิบาล และสุขอนามัยในแผนงานด้านสาธารณสุข
เมื่อจำเป็นต้องมีการป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ
(เช่น โรคติดต่อเขตร้อนที่ถูกละเลย โภชนาการ และ
การระบาดของโรคติดต่อ)

มาตรการหลักขององค์การอนามัยโลก

องค์การอนามัยโลกมีแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการสุขาภิบาลและสุขอนามัยดังต่อไปนี้

ตัวชี้วัด SDG

รายงานตัวชี้วัด SDG 6.2.1 (สัดส่วนของประชากรที่ใช้บริการด้านสุขาภิบาลที่ปลอดภัย) และ 6.3.1 (สัดส่วนของน้ำเสียที่บำบัดอย่างปลอดภัย) และตัวชี้วัดเรื่องการจัดสรรทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับ WASH (6.a) และโรคที่เกี่ยวข้องกับ WASH (3.9) โดยประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

แนวทางปฏิบัติว่าด้วยการสุขาภิบาลและสุขอนามัย

ส่งเสริมแนวทางปฏิบัติด้านสุขาภิบาลและสุขอนามัย และสนับสนุนการนำแนวทางปฏิบัติไปใช้ในแผนงานของประเทศ

การวางแผนความปลอดภัยด้านการสุขาภิบาล

ยกระดับการสนับสนุนการวางแผนความปลอดภัยด้านการสุขาภิบาล สำหรับการดำเนินงานตามแนวทางปฏิบัติว่าด้วยสุขาภิบาลและสุขอนามัย และแนวทางปฏิบัติว่าด้วยการใช้ น้ำเสีย น้ำทิ้ง (grey water) และสิ่งปฏิกูลอย่างปลอดภัย

ความปลอดภัยของน้ำเพื่อกิจกรรมนันทนาการ

ปรับปรุงข้อมูลแนวทางปฏิบัติระดับโลกและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเชิงป้องกันในการควบคุมคุณภาพน้ำบริเวณชายหาดที่มีกิจกรรมนันทนาการ

สถานพยาบาล

สนับสนุนการปรับปรุง WASH ที่ปลอดภัยในสถานพยาบาล

โรคเขตร้อนที่ถูกละเลย

เร่งการดำเนินงานและความก้าวหน้าในการควบคุมและกำจัดโรคเขตร้อนที่ถูกละเลย โดยใช้ยุทธศาสตร์และเครื่องมือสำหรับการจัดการ WASH และโรคเขตร้อนที่ถูกละเลย (17, 18)

การดื้อยาต้านจุลชีพ

สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยการดื้อยาต้านจุลชีพ (Global Action Plan on Antimicrobial Resistance) โดยใช้ WASH เป็นแนวทางในการป้องกันการติดเชื้อและการจัดการน้ำเสียที่ปลอดภัย

นโยบายว่าด้วยการสุขาภิบาลและสุขอนามัยของภาคส่วนต่าง ๆ

เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน อาจต้องร่วมมือกับภาคส่วนต่อไปนี้

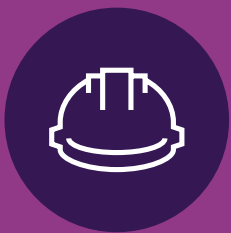
น้ำและ
การสุขาภิบาล

อุตสาหกรรม

เกษตรกรรม

แรงงาน

สาธารณสุข

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ http://www.who.int/water_sanitation_health/en/; <https://washdata.org/>

* เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานเรื่อง สิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพเพื่อประชาชนมีสุขภาพดียิ่งขึ้น เหตุใดจึงสำคัญและเราสามารถทำอะไรได้บ้าง (2562) Healthy environments for healthier populations: Why do they matter, and what can we do? (2019)